

Avdelningen för djurskydd och hälsa

Veterinärens besök och besöksintervall

Nedan följer en kortfattad redogörelse för när och hur veterinärbesöken ska göras i pilotprojektet ViLA PILOT. Observera att det är tre typer av besök: inledande besök, basbesök och utvidgade besök, där de förstnämnda utförs en gång, basbesöken med ett intervall som kan påverkas medan de utvidgade besöken alltid sker var sjätte vecka.

Inledande besök

Innan den villkorade läkemedelsanvändningen inleds ska försöksveterinären tillsammans med en SOV (second opinion-veterinär) göra ett besättningsbesök. Här sätter man sig ner med samtliga anställda på gården och går igenom följande:

- Vilka ska behandla? Har alla gått kursen som krävs?
- Hur ser gårdens rutiner för läkemedelshantering ut? Behöver de korrigeras?
- Hur ser gårdens rutiner för hantering av avfall och rester (läkemedel, kanyler etc) ut? Behöver de korrigeras?
- Finns rutiner för märkning av karensdjur?
- Genomgång av vilka symtombilder och djur som kan behandlas. Rutiner för mjölkprov. Tillgång till verkstol eller motsvarande?
- Tillgång till nyckeltal?
- Genomgång av mallar för journaler och medicinavstämningar
- Genomgång av hur besöken ska gå till, basbesök och utvidgade besök

När man har utrett och besvarat frågorna går man så igenom hela besättningen och fyller i en djurskyddsdeklaration. Eventuella åtgärdsplaner dokumenteras. Det är viktigt att veterinären ser till att samtliga anställda är införstådda med vilka åtgärdsplanerna är och när de ska vara klara. Om besättningen inte är godkänd på djurskyddsdeklarationen och åtgärdsplan inte finns kan inte villkorad läkemedelsanvändning beviljas. Vid det inledande besöket skrivs även kontrakt.

Basbesök

Försöksveterinären ska med ett bestämt intervall genomföra basbesök på gården. Basbesöken är djurinriktade och veterinären ska först och främst titta på sjuka, skadade, behandlade djur samt riskdjur i besättningen. Det som följer nedan ska ingå i basbesöket, men arbetsordningen är endast ett förslag.

Veterinären ska under basbesöket följa upp de behandlingar som har gjorts sedan sist. Genom att titta i behandlingsjournalen får han eller hon vetskap om vilka symtom de sjuka djuren hade då de behandlades, vilket läkemedel som användes

och i vilken dos. Veterinären bör fråga om vilka avvägningar som gjordes vid behandlingen, djurets sjukdomshistoria etc. När veterinären har bildat sig en uppfattning om behandlingarna så ska han eller hon titta närmare på djuren som har behandlats. Hur ser de ut nu? Är de friska? Hur känns juvret? Hullet? Celltal? Behövs det en strategi för djurets framtid?

Veterinären ska även bedöma de riskdjur som finns i besättningen. Det är upp till veterinären själv att avgöra vilka riskdjur som ska inspekteras, men vanligen är det nykalvade kor (första laktationsmånaden), nyfödda (sedan förra besöket), de som ska sinläggas och de djur som djurägaren har identifierat som problemdjur.

När man har undersökt och diskuterat riskdjuren så är det dags att kontrollera medicinförrådet och göra en medicinavstämning. En medicinavstämning innebär att man kontrollerar att mängden förskrivna läkemedel, mängden använt (och journalfört) läkemedel och mängden lagerfört läkemedel stämmer överens. Man kontrollerar också att där inte finns några läkemedel som inte är tillåtna för villkorad läkemedelsanvändning, förutsatt att det inte finns journalanteckningar och märkning av flaskorna som gör att de kan spåras till en veterinärs akutbesök.

Utvidgade besök

Var sjätte vecka ska veterinären göra ett utvidgat besök. De utvidgade besöken är mer besättningsinriktade än basbesöken. Man ska även här gå igenom de behandlade djuren, riskdjur och göra en medicinavstämning. Utöver det ska man även mer noggrant titta på

- Journalföring. Sköts journalföringen? Signeras alla behandlingar?
- Läkemedelshantering. Hur förvaras läkemedlen? Är de märkta? Är öppnade flaskor märkta med öppningsdatum? Är läkemedel som inte är förskrivna för villkorad läkemedelsanvändning, det vill säga läkemedel som en veterinär har lämnat eller förskrivit vid ett akutbesök, märkta med individ, dos och karenstid?
- Arbetet i besättningen och besättningens status. En systematisk genomgång av hela besättningen ska göras och en djurskyddsdeklaration ska utföras.

Vid de utvidgade besöken ska man också kontrollera de nyckeltal som bestämmer vilken besöksfrekvens man ska tillämpa.

Besöksintervall och nyckeltal

1	2	3	4
Medelko- antal	Basbesöks- intervall	Basbesöksintervall om vissa förutsättningar är uppfyllda* och veterinären finner det lämpligt	Intervall för utvidgade besök
<100	3v	6v	6v

100-250	2v	4v	6v
>250	1v	2v	6v

De första tre månaderna i försöket ska basbesöksintervallet i kolumn 2 användas, det vill säga minst var tredje vecka om man har mindre än 100 kor, varannan vecka om man har 100-250 kor och varje vecka om man har mer än 250 kor. Därefter kan en besättning, om den uppfyller vissa kriterier och om veterinären tycker att det är lämpligt, få förlängda basbesöksintervall (kolumn 3). Kriterierna som ska vara uppfyllda är:

- dödlighet spädkalv 0-1 dagar <13%
- dödlighet kalv 1-180 dagar <11%
- självdöda/avlivade kor <11%
- utfodringsrelaterad sjuklighet <7%
- totalt sjukdomsbehandlingar <52%
- andel kor med sena semineringar <14%
- andel kvigor över 17 mån som har seminerats >98%

Om något av de första sex värdena överskrids eller det sista understigs, eller om veterinären anser att det är lämpligt, så ska alltså kolumn 2 användas även i fortsättningen. På detta sätt premieras ett arbete som strävar efter att minimera sjukdomsförekomst och främja djurvälstånd, medan besättningar som inte arbetar på detta sätt eller som inte lyckas med det antingen inte kommer att få del av villkorad läkemedelsanvändning eller kommer att få täta veterinärbesök. De två sista värdena kan man dock få dispens från, om man kan visa att avvikelserna inte beror på bristande skötsel och/eller hantering utan för att man har gjort ett aktivt val att inte inseminera tidigare.

Värdena har tagits fram en granskning av studien ”Välfärdsindikatorer – system för djurvälstånd för användning i mjölkproduktionen”, som finansierades av Stiftelsen Lantbruks-forskning.¹ I studien konstaterades att följande nyckeltal var signifikanta för att konstatera om besättningen hade en god djurvälstånd:

- dödfödselrekvens,
- kalvdödlighet 2-6 månader,
- självdöda avlivade kor,
- övriga utfodringsrelaterade sjukdomar,
- andel ej seminerade kvigor äldre än 17 mån,

¹ Sandgren CH, Lindberg A, Keeling LJ (2009) using a national database to identify herds with poor welfare. *Animal Welfare* 18:523-532

- andel kor med sena semineringar,
- mastitbehandlingar.

I pilotprojektet har vi modifierat vissa av parametrarna något, antingen på grund av att den valda parametern är en indikator på något som anses vara så viktigt i sammanhanget att det är befogat att utvidga den något, eller på grund av att hanterbarheten ska underlättas. Detta gäller

- dödlighet kalv 0-6 mån. Dödlighet anses vara ett så viktigt mått att vi utvidgar begreppen dödfödselfrekvens och dödlighet 2-6 mån något och använder dödligheten i gruppen 0-6 mån.
- behandlingsfrekvens . Läkemedelsanvändningen i besättningen anses vara så viktig att kontrollera att vi utvidgar mastitbehandlingar till totala behandlingsfrekvensen.

Observera att intervallen för utvidgade besök är fasta. De ska alltid ske med som längst sex veckors mellanrum.